

МУАЛЛИМ ХАМ ҮЗЛИКСИЗ БИЛИМЛЕНДИРИҲ

Илимий-методикалық журнал

2023

3/3-сан

*Ўзбекистан Республикасы Министрлер Кабинети жанындагы
Жоғарғы Аттестация Комиссиясы Президиумының
25.10.2007 жыл (№138) қарары менен дизимге алынды*

*Қарақалпақстан Баспа сөз хам хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге алынды.
№01-044-санлы ғуўалық берилген.*

Нөкис

3/3-сан 2023

июнь

Шөлкемлестіріушілер:

*Қарақалпақстан Республикасы Халық билимлендіріу Министрлиги,
ӨЗПИИИ Қарақалпақстан филиалы*

**Редактор:
А. Тилегенов**

Редколлегия ағзалары:

Мақсет АЙЫМБЕТОВ	Асқарбай НИЯЗОВ
Нағмет АЙЫМБЕТОВ	Сабит НУРЖАНОВ
Байрамбай ОТЕМУРАТОВ	Уролбой МИРСАНОВ
Ерполат АЛЛАМБЕРГЕНОВ	Нуржан МАТЧАНОВ
Алишер АЛЛАМУРАТОВ	Шукурилло МАРДОНОВ
Дилшодхўжа АЙТБАЕВ	Бахтиёр РАХИМОВ
Тўлқин АЛЛАЁРОВ	Арзы ПАЗЫЛОВ
Умида БАҲАДИРОВА	Барлықбай ПРЕНОВ
Фархад БАБАШЕВ	Қаххор ТУРСУНОВ
Гулзода БОЙМУРОДОВА	Нурзода ТОШЕВА
Маманазар ДЖУМАЕВ	Тажибай УТЕБАЕВ
Асқар ДЖУМАШЕВ	Амангелди КАМАЛОВ
Алишер ЖУМАНОВ	Ризамат ШОДИЕВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА	Зафар ЧОРШАНБИЕВ
Мырзамурат ЖУМАМУРАТОВ	Дўстназар ХИММАТАЛИЕВ
Умида ИБРАГИМОВА	Гулрухсор ЭРҒАШЕВА
Меруерт ПАЗЫЛОВА	Гавхар ЭЩАНОВА

МАЗМУНЫ

ТИЛ ХАМ ЭДЕБИЯТ

Абдуллаева Б. Р. Ana tili sabaqlarında texnikaliq hám kórgizbe qurallardan paydalanıw	7
Зулпиева Д. Э. Инглиз тилини В2 даражадаги талабаларга ўргатишда CEFR нинг самараси	12
Ashurova Sh. Sh. Xorijiy tillaridagi nutqni o'rgatishning zamonaviy texnologiyalari	16
Abdusamatov A. S. Semiotik ta'limning fan sifatida shakllanishi	22
Yuldasheva Sh. Sh. Raqamlashtirish davrida o'zbek tilini o'qitishning tashkiliy-pedagogik va didaktik shart-sharoitlari	28
Usmonxodjayeva M. Boshlang'ich sinflarda xorijiy til o'qitish metodikasini takomillashtirish nemis tili misolida)	36
Rahmanova D. Olmon tili shevalarining o'rganilishi va tarixi	41
Рахманова Ю. К. Принципы создания учебной литературы по русскому языку в свете требований высшей школы	47
Turabayeva K. E. Role of games in teaching foreign languages to esp students	55
Tursunova F. D. The relation of intensity to adjacent disciplines	66
Mamadaliyeva M. T. Literary discourse in english and uzbek languages and its linguoculturological studies	70
Abdulhamidov S. X. The main trends in the study of the category of causation in linguistics	74
Abdulhamidov S. X. Features of the functioning of causative verbs in the compared languages	78
Shoxobiddinov S. I. Pragmalinguistic features of language units expressing presupposition in english	83
Shoxobiddinov S. I. Studying the phenomenon of presupposition in different sciences	88
Mamadaliyeva M. T. Methodology of linguoculturological literary text analysis	93
Allayev Z. M. Enhancing the effectiveness of activities by modifying their original versions according to the needs of language learners	97

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Темирбекова А. О., Байниязова Г. Японияда билимлендириў системасы хам өзгешеликлери	102
Ильясова З. Жаслар арасында китапқумарлық мәдениятын кәлиплестириўдиң гейпара мәселелери	106
Abdiev B. Talabalaridn kommunikativ kompetenciyašn jetilistiriwde kreativ oylawdn özgeshelikleri	112
Ходжаниязов С. У. Шайх Нажмиддин Кубронинг педагогик қарашларида комил инсон муаммоси масалалари	115
Pinyozov I. H. Oliy ta'lim muassasalarida talabalarni iqtisodiy va tadbirkorlikka tarbiyalash masalalari	121
Abduraxmonova M. M. Yangilanayotgan O'zbekistonda amalga oshirilayotgan ijtimoiy-iqtisodiy islohotlar zamirida oliy ta'limning o'rni va ahamiyati	125
Abduraxmonova S. Sh. Pedagogik amaliyot - talabalarni ota-onalar bilan hamkorlik qilishga tayyorlashda kasbiy kompetensiyasini rivojlantirish omili sifatida	131
Baybaeva M. X., Imomov I. A. Ta'limda rahbarlarning boshqaruv faoliyatlarida sog'lom va ijodiy muhitni takomillashtirishning tashkiliy-me'yoriy asoslari	136
Umarov A.V. Oliy ta'lim muassasalari talabalarining mediamadaniyatini rivojlantirish pedagogik zarurati	144
Raxmonov A. R. Talabalarda milliy iftixor tuyg'usini shakllantirishning metod va vositalari	151

Ibadullayeva Sh. N. Pedagogik amaliyot talabalarni kasbiy faoliyatga kompleks tayyorlash jarayonida	156
Аюпова М. Ю. Болаларнинг нуткий ривожланиши ҳақидаги замонавий тасаввурлар	161
Abduhalimova Yu. N. Bo'lajak o'qituvchilarning didaktik tayyorgarligini rivojlantirishda modul texnologiyasidan foydalanish	196
Ахмедова О. С Коррекцион-логопедик ишда мультимедиа воситаларидан фойдаланишнинг назарий аспекти	177
Shokirova Sh. D. Yuqori lab va tanglayning tug'ma kemtiklarida logoterapiya: tovushlar talaffuzidagi kamchiliklarni bartaraf etish	183
Toxtiyarova Sh. E. Zamonaviy talablar kontekstida inklyuziv dars	192
Avazova D. E. PIRLS xalqaro baholash dasturining takomillashtirishda amalga oshirilayotgan pedagogik islohatlarning ahamiyati	198
Abidova N. Z. Bo'lajak logopedlarning inklyuziv kompetensiyasini rivojlantirish konsepsiyasining asosiy g'oyalari	203
Madraximova N. Ma'naviyat daholarining adabiy qarashlari haqida ayrim mulohazalar	210
O'tayev A.Y. Iqtidorli talaba ma'naviyatining konsepti	214
Donayeva Sh. A. Ta'limda refleksiyaning namoyon bo'lish shartlari va uning shakllanish bosqichlari	218
Badalov D. A. Bo'lajak o'qituvchilarni pedagogik innovatsiyalar metodikasi asosida o'qitishning pedagogik shart – sharoitlari	224
Jumayeva H. M. Talabalar ma'naviyatiga salbiy ta'sir ko'rsatuvchi variativ tahdidlar	231
Axmedova D. A. O'quvchilarning ijtimoiylashuvida muloqotning nazariy va amaliy asoslari	237
Donayeva N. N. Axborot muhiti sharoitida talabalarda ma'naviy yetuklikni shakllantirishning pedagogik tizimi	244
Abdunazarova Z. A. Shaxs ijtimoiylashuvning psixologik-pedagogik asoslari	252
Nurmuratov A. Ya. Masofaviy ta'limda elektron platformalarning dolzarbligi	258
Абдукаримов Ў. Х. Рақамли иктисодиётнинг инсон ресурларини бошқаришдаги аҳамияти	263
Мирзакулов Ш. М. Акциядорлик жамиятлари фаолиятида кузатув кенгаши фаолиятининг аҳамияти	266
Sharapov I. B. Professional ta'lim tizimida elektron ta'lim o'quv-didaktik vosita sifatida	270
Отаяров Ж. О. Профессионал таълимда компетенциялар баҳолаш индикаторларини ишлаб чиқишда иш берувчилар иштироки	278
Рўзиев Д. У. Юксак малакали мутахассисларни тайёрлашда муамолли таълим технологиялар ўрни	288
Мустафоева Д. Мутахассис кадрларнинг бошқарувчанлик компетентлигини ривожлантириш	292
Gaffarov L. X., Qalandarov J. Sh. Bo'lajak mutaxassislarni zamonaviy IT texnologiyalar vositasida kasbiy kompetentligini rivojlantirish	298
Рузиев О. Талабаларнинг креативлигини ривожлантириш босқичлари	304
Rahmanova S., Kamilova M. O. Akusherlik va ginekologiya yo'nalishida bo'yicha qo'llanilgan electron ta'lim texnologiyalar	310
Туйчиева Г. М. Формирование профессионально-когнитивной компетентности у будущих специалистов	317
Юлдашева И. А. Основы формирования профессионально-педагогических компетенций у будущих учителей	321
Бабаева Х. У. Организации инновационной деятельности в образовательном процессе	327
Жумаева Ю. Р. Подготовка к профессиональной деятельности на основе технологии форсайта	331
Жумамуратова К. С. Стандартизация воспитания в высшем профессиональном педагогическом образовании	335

Yuldasheva D. K. Methods of using modern pedagogical technologies in the development of communicative competence of students of the tourism direction	340
Tolipova M. S. The technology of «Time management» in the professional and personal growth of students	346

МИЛЛИЙ ИДЕЯ ХАМ РУЎХИЙЛИҚ ТИЙКАРЛАРИ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Abdullayeva M. S. Texnologik ta'lim darslarini o'qitishning zamonaviy metod va vositalari	351
Karshiboyeva G. Q. O'zbekiston respublikasida inklyuziv ta'lim tizimining joriy etilish masalalari hamda turizmning rivojlanishi	355

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Maxsetova M. M. Umumiy o'rta ta'lim maktab o'quvchilarini kompyuter grafikasiga oid kompetensiyalarini shakllantirish muammolari	360
Eshniyozov U. A. Talabalarning eksperimentlarni ko'nikmalarni zamonaviy interaktiv dasturiy vositalar asosida rivojlantirish metodikasi	367
Рахматов С. С. Эффективность использования виртуальных лабораторных стендов в обучении физики	376

БАСЛАЎШИ КЛАСС, МЕКТЕПКЕ ШЕКЕМГИ ТӘРБИЯ

Маденова Н. А. Баслаўиш класс оқуғишыларын руўхыйлыққа хәм әдеп-икрамлылыққа тәрбиялаўдың әҳмийети	382
Nurillaeva S. A. Baslawish talimde oqiwshilardın sóylew kompetenciyların innovacion texnologiyalar tiykarında qalıplestiriw	387
Мәмбетназарова Ҳ. Оқуғишыларда китап қумарлық мәдениятын қәлиплестиріў	391
Iminova D. N. Zamonaviy sharoitda boshlang'ich sinf o'quvchilariga kitobxonlikni targ'ib qilish – dolzarb ijtimoiy-pedagogik muammo sifatida	395
Xolmirzayeva G. B. Maktabgacha ta'limga qamrab olinmagan katta yoshdagi bolalarda axloqiy sifatlarini shakllantirish texnologiyalari	402
Ахмедова З. М. Билиш жараёнларини ривожлантириш асосида бошланғич синф ўқувчиларининг ёзув бузилишини олдини олиш	408
Xodjaniazova R. Boshlang'ich sinf darslarida interfaol uslublardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	415
Bekchanova F. D. Sensor tarbiya orqali bolalar sensomotorikasini rivojlantirish	421
Amangeldiyeva A. R. Tarbiyachilarga “Avesto”da bolalarni axloqiy tarbiya berish masalalarini o'rgatish	426
Raximberganova M. R. Tarbiyachining bolalarda bilish jarayoni indikatorlarini rivojlantirishga doir ijodiy yondashuvi	431
Xushboqova G. R., Bazarov S. Boshlang'ich sinf o'quvchilarini kreativ fikrlashga o'rgatishning pedagogik va psixologik xususiyatlari	438
G'afforova X. Ya. STEAM – texnologiyasi maktabgacha ta'lim tashkilotining innovatsion faoliyati sifatida	445
Xurramova L. A. Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslariga “sinf ichida sinf shaklida tashkil qilish” metodi orqali kreativ yondashish	455
Saidova P. M. 1-4-sinf o'quvchilarida ma'naviy tarbiya indikatorlarini shakllantirish mazmuni	455
Самандарова Н. И. Бошланғич синф ўқувчиларини мулоқот асосида инновацион бошқариш босқичлари	459
Hamzayeva Z. Boshlang'ich ta'lim tizimida orfografiya o'qitishning nazariy asoslari	468
Shabbazova D. R. Shaxsiy qadriyatli yondashuv asosida boshlang'ich sinf o'quvchilari savodxonligini oshirishning psixologik-pedagogik omillari	472

Арсланова М. М. Инклюзив мактабгача таълимда ота-оналарнинг инклюзив маданиятини шакллантириш	487
Jabborova O. M., Saparbaeva D. Boshlang'ich ta'limning yangi vazifalari	492
Qarshiboyeva X. K., Muminov Z. Sh. Maktab ta'limida erkak o'qituvchilarning yetishmasligi bugungi ta'limning asosiy muammolaridan biridir	497
Jabborova O. M., Mamatova A. M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida axloqiy fazilatlarini shakllantirish	503
Omonov D. A. Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash metodikasi	507

СҮЎРЕТЛЕҶ ӨНЕРИ ҲАМ МУЗЫКА

Axmedova N. E. Bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining madaniy o'ziga xosligini va estetik didini shakllantirishda an'anaviy va xalq amaliy san'atining o'rni	512
Axmedova N. E. O'zbekiston xalqining ma'naviy va milliy madaniyati merosida an'anaviy va xalq amaliy san'atining o'rni	517
Қурбонова Б. М. Тасвирий санъат дарсларида ўқувчиларда бадий тафаккур элементларини шакллантиришга йўналтирилган педагогик жараён мазмуни ҳамда ўқувчиларнинг тасвирий фаолият натижаларини баҳолаш параметрлари	523
Қурбонова Б. М. Тасвирий санъат дарсларида ўқувчиларда бадий тафаккур элементларини шакллантириш усуллари	529
Mamurov A. A. O'zbekistonning an'anaviy kulolchilik san'atining boy tarixi va o'ziga xos xususiyatlari	534
Исаков У. Т. Ўрта Осиё мутафаккирларининг ўзбек мусика маданияти ривожланишига оид асарларининг илмий назарий таҳлили	540
Yunusaliyev M. T. Dekorativ kompozitsiyada ranglarni tanlash san'ati: ijodiy yondashuvlar tahlili	546
Yunusaliyev M. T. Tasviriy san'atni o'qitish metodikasi: rassomlik va rang yaxlitligi	551
Soxibov R. J. Milliy naqqoshlik va uning turlari	557
Mansurova N. R. Aksiologik yondashuv asosida talabalarda milliy musiqiy merosni asrashga doir bilimlarni takomillashtirish	564

ФИЗИКАЛЫҚ ТӘРБИЯ ҲАМ СПОРТ

Primbetov Sh., Joldasbaev P. Erkin gu'res sport turinde sport trenerovkasini rejelestiriv, sportshilardn texnik-taktik tayarlgi	573
Qaljanov R., Yakupbaev A. Jas guresshilerdn fizikaliq sapalarin hareketli oyinlar jardeminde rawajlandiriv	577
Шамуратов А. А. Бўлажак жисмоний тарбия ўқитувчиларининг касбий компетентлигини такомиллаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари	582
Xujomov B. X. Kurashchining umumiy va maxsus jismoniy tayyorgarligi	586
Xudoyberganov J. S Kurash mashg'ulotida shakl va vositalarning ahamiyati	590
Бувораева Г. Ш., Не'матова Д. Умумтаълим мактаб ўқувчиларининг жисмоний тарбиясида соғлом турмуш тарзининг ўрни	594
Каримов Ж. З. Ёш мини-футболчиларни жисмоний тайёргарлигини аниқлаш йўллари	599
Aliyeva I. O. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolalarni jismoniy rivojlantirish	603
Пахратдинов С. Ю. Формирование готовности будущего учителя к обучению младших школьников риторике	608
Эрдонов О. Л., Махмудов В. В. Организационно-педагогические аспекты развития мини-футбола в ВУЗе	614
Эрдонов О. Л. Анализ соревновательной деятельности квалифицированных спортсменов в женском и мужском мини-футболе как один из методов повышения качества учебно-тренировочного процесса спортсменов	619
Бердиев Б. Ч. Национальная борьба как один из видов физической культуры	625
Мирзасев А. М. Требования физического воспитания курсантов на занятиях спортом	629

УМУМТАЪЛИМ МАКТАБ ЎҚУВЧИЛАРИНИНГ ЖИСМОНИЙ ТАРБИЯСИДА СОҒЛОМ ТУРМУШ ТАРЗИНИНГ ЎРНИ

Бувораева Г. Ш.

ЧДПУ

Жисмоний маданият назаряси кафедраси ўқитувчиси

Не'матова Д.

ЧДПУ

Жисмоний маданият йўналиши 1-курс талабаси

Таянч сўзлар: жисмоний маданият, соғлом турмуш тарзи, мунтазам машғулот, соғлом, жисмоний машқ, жисмоний тайёргарлик, жисмоний ривожланиш, соғломлаштириш.

Ключевые слова: возникновение культуры, здоровый образ жизни, регулярные занятия спортом, здоровье, физические упражнения, возникновение культуры, естественное развитие, оздоровительный.

Key words: emergence of culture, development, healthy lifestyle, regular exercise, healthy, exercise, emergence of culture, physical development, wellness.

Кириш. Барча соҳалар каби жисмоний тарбия ва спорт соҳасига Президентимиз Шавкат Мирзиёев томонидан берилаётган эътибор ва ғамхўрлик аҳоли саломатлигини муҳофаза қилишда, шунингдек, халқимиз турмуш фаровонлиги ошишида муҳим аҳамият касб этмоқда. Мазкур тизимда туб ўзгаришлар содир бўлиб, янгилик ва изланишлар сари одим ташланаётганлиги қувонарлидир. Ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш, уларга таълим-тарбия бериш тизимини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида қарорида ёшларни маънавий-ахлоқий ва жисмоний баркамол этиб тарбиялаш, уларга таълим-тарбия бериш тизимини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш бўйича комплекс чора-тадбирлар дастурида юксак маънавиятли, қатъий ҳаётий позиция, кенг дунёқарашга эга бўлган фидойи ва ватанпарвар ёшларни тарбиялаш, ёшларни ёт ғоялар таъсиридан ҳимоя қилиш, уларни миллий ва умуминсоний қадриятларга содиқлик, диний бағрикенглик ва миллатлараро тотувлик руҳида тарбиялаш, педагог ходимларнинг қадр-қиммати ва нуфузини ошириш, уларнинг моддий-маънавий ва ижтимоий ҳимоясини кучайтириш, ёшларнинг ҳуқуқий маданиятини

юксалтириш, улар ўртасида ҳуқуқбузарликлар ва жиноятлар содир этилишининг олдини олиш, ёшлар жисмоний тарбия ва спорт билан мунтазам шуғулланиши учун шарт-шароитлар яратиш, улар ўртасида соғлом турмуш тарзини шакллантириш, ўқувчи-ёшларни ижтимоий муҳофаза қилиш, ижтимоий эҳтиёжманд оилалар фарзандларини моддий ва маънавий қўллаб-қувватлашга қаратилган.

Тадқиқот материаллари ва методологияси. Умумтаълим мактабларда соғлом тумуш тарзини ривожлантиришда спорт мусобақаларини спорт байрамлари тарзида ўтказиш мақсадга мувофиқ. Мусобақаларнинг ташкил қилинишида мактаб жамоаси, ота-оналарни жалб этилиши мусобақаларнинг очилиш ва ёпилиш чиқишлар яхши ташкил этилган мусобақалар, ғолибларни тантанали тақдирлаш ўзига хос спорт байрами болаларнинг рухий, жисмоний тайёргарлик даражаси, спортга бўлган ишончи ва маъсулиятили бўлишига хизмат қилади.

Ушбу ютуқларнинг муҳим кўрсаткичи - мактабда ўқиш даврида боланинг соғлиғи, жисмоний қобилятининг ривожланиши, жисмоний тайёргарлик даражасини оширишга хизмат қилади. Охирги йилларда жисмоний тарбияга ва шу билан бирга жамиятнинг умумий маданияти кўрсаткичларидан бири сифатида саломатлик даражаси паст даражада қолмоқда. Ёш авлод саломатлиги ҳолати - бутун жамият фаровонлигининг энг муҳим кўрсаткичи бўлиб, нафақат бугунги воқеликни акс эттиради. Турли сабабларга кўра саломатликни сақлаш муаммолари инсон фаолиятининг барча соҳаларида долзарб бўлиб келган. Соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш орқали ўқувчиларни бугунги жамиятда билимли, янгича фикрлаш, ҳаётга мустақил, ўз нуктаи назарини ҳимоя қила оладиган, айти пайтда бағрикенглик кўрсата оладиган ҳаракатчан шахс ўилиб тарбиялайди. Унга бошқа ахлоқий фазилатлар - меҳрибонлик, сезгирлик, ўз ватанига, халқига ҳурмат ва муҳаббат ҳам хос бўлиши керак. Бу фазилатларнинг барчаси таълим ва ўз-ўзини тарбиялаш, билим ва ўз-ўзини билиш, бошқаларни баҳолаш,қадрлаш, шахс сифатида ўз қадр-қимматини англаш орқали шаклланиши мумкин.

Мактаб билимлар соҳасидаги саводсизликни бартараф эта оладиган ҳақиқий таълим муассасасига айланиши керак. Ўқувчилар саломатлиги маданиятини шакллантириш муаммосини баркамол, мақсадли ҳал қилмасдан туриб, мактаб ўсиб келаётган ёш авлод саломатлигини муҳофаза қилиш вазифасини бажара олмаймиз. Ўз соғлиғи ҳақида қайғурмайдиган, уни асраб-авайлаш ва мустаҳкамлашга иштиёқи бўлмаган ўқитувчиларнинг барча саъй-ҳаракатлари билан замонавий шароитда соғлом қола

олмайди. Умумтаълим мактабларида таълим сифати деганда нафақат ўзлаштирилган билим, кўникма ва малакалар, балки мактаб битирувчисининг вояга етиши учун зарур бўлган маълум ижтимоий-психологик компетенциялар йиғиндиси ҳам тушунилади.

Тадқиқот натижалари. Соғлом турмуш тарзига ижобий муносабатда бўлиш, спорт ва жисмоний тарбия билан шуғулланиш - буларнинг барчаси мактабда шаклланади. Боланинг соғлигини сақлаш ва яхшилаш учун ишончли шакллантиришда ўқитувчининг роли энг муҳимдир.

Айнан мактаб оила билан биргаликда жамиятнинг жисмонан ва маънан соғлом аъзосини тарбиялаши керак, унга соғлом миллатни барпо этиш ва уни асраб-авайлаш масъулияти юкланади. Мактаб ўқувчиларида соғлом турмуш тарзи маданиятини, соғлом турмуш тарзини тарбиялаш умумтаълим мактабда жисмоний тарбия мазмунини қайта кўриб чиқиш, дастурларни минталитетга мос, миллий руҳда тарбиялашни талаб қилади.

Мактабда болалар ва ўсмирлар жисмоний тарбиясининг мақсади ҳар томонлама ривожланган шахсни шакллантиришга ҳисса қўшишдан иборат. Амалда жисмоний тарбия соҳасида шахсга йўналтирилган технологияларни ишлаб чиқишга синфдаги ўқувчиларнинг табиий хилма-хиллиги ва восита қобилиятларини баҳолашга «норматив» ёндашув, мактаб жисмоний тарбия усуллар хима-хиллиги ошириш қаратилиши лозим.

Шунинг учун жисмоний тарбия дарсларини ташкил этишнинг дарс шаклида турли даражадаги соғлиғига эга бўлган талабларнинг нормаллаштирилган режимини бошқариш ва назорат қилиш фақат фаолият ёндашуви тамойилига асосланган янги педагогик технологиялардан фойдаланиш мумкин.

Муҳокама. Жисмоний тарбия дарсларимиздан мақсад ўқувчиларни мунтазам жисмоний тарбия машғулотлари билан таништириш, соғлом турмуш тарзи, шунингдек, белгиланган мақсад доирасида куйидаги вазифалар ҳал этилади:

1) жисмоний тарбиянинг соғломлаштирувчи вазифалари: – ўқувчиларнинг соғлигини сақлаш ва мустаҳкамлаш, – тўлиқ жисмоний ривожланишга эришиш, – ақлий ва жисмоний фаолликни ошириш;

2) жисмоний тарбиянинг тарбиявий вазифалари: - ҳаракат қобилиятлари ва қобилиятларини шакллантириш ва ривожлантириш;

3) жисмоний тарбиянинг тарбиявий вазифалари: - жисмоний машқларга кизиқиш ва эҳтиёжни шакллантириш, - ўқувчиларни «Меҳнат ва мудофаа учун тайёр» “Алпомиш ва Барчиной” тест муваффақиятли топширишга эришиш, - фаоллик ва мустақилликни тарбиялаш. Амалиёт шуни кўрса-

тадики, максимал шифобахш таъсир инсоннинг индивидуал имкониятларига мувофиқ йўналиш, жисмоний қобилиятлардан оқилона фойдаланиш кузатилади. Ўз навбатида, жисмоний машқларнинг ўғил ва қиз танасига физиологик таъсир даражаси кўп жиҳатдан восита фаолияти учун ишонч, дарснинг мотор зичлиги билан белгиланади, бу жисмоний фазилатларни тарбиялаш ва восита ҳаракатларини ўргатишда самарадорликни оширади.

Асосий тиббий саломатлик гуруҳи талабалари билан ишлашда биз тўлиқ умумий таълимнинг таълим стандартига таяндик ва жисмоний заиф ўқувчилар билан жисмоний тарбия дарсларида ўқувчилар эътибордан четга қолди. Дастур жисмоний ривожланишдаги камчиликларни тузатишга ва ҳар бир боланинг жисмоний ривожланиши ва жисмоний кўникмаларини унинг ёш нормасига максимал даражада яқинлаштиришга ёрдам беради.

Хулоса. Соғлом турмуш тарзини тарғиб қилиш орқали ҳар бир боланинг жисмоний ривожланиши устидан назоратни яхшилаш, ёши ва жисмоний хусусиятларини ҳисобга олган ҳолда, таянч-ҳаракат тизими, буйраклар, кўриш органлари касалликлари билан боғлиқ. Кўпгина болалар мустақил жисмоний машқларга муҳтож. Бу болаларга мактаб ва шаҳар мусобақаларида қатнашишга учун умумтаълим мактаби жисмоний тарбия ўқитувчилар дарсдан кейин жисмоний тарбия тўғаракларини ташкил қилиб, иқтидорли спортчи ўқувчиларни танлаб олиб, уларга жисмоний тайёргарлик учун қобилиятларни ошириш зарур.

Жисмоний тарбия бўйича синфнинг жинсга қараб эмас, балки соғлиқни сақлаш гуруҳларига бўлиниши ҳар бир ўқувчига ўзи учун мавжуд жисмоний машқларни танлашда дифференциал ёндашувга имкон беради, деб ҳисоблаймиз. Бизнинг иш мақсадимиз соғлиғида камчиликлар бўлган ўқувчиларнинг жисмоний машқларга юқори ишонч билан бажаришга имкон беришдан иборат.

Адабиётлар:

1. Мирзиёев Ш. Ўзбекистон Республикаси Президенти “Жисмоний тарбия ва оммавий спортни янада ривожлантириш чора-тадбирлари” тўғрисида қарори
2. Салимов Г.М., Дустов, Б.А Фарманов У.А., Рахмонов Р.Р. Показатели констатирующего этапа экспериментальной работы по физическому развитию учеников 7-10 лет обще образовательных организаций Узбекистана Педагогическое образование и наука, 91-97
3. Салимов Г.М., Холлиев АЭ, Норбоева У.Т, Эргашева О.А. Организация методов исследования через национальные подвижные игры Молодой ученый, 1484-14863.
4. Buvorayeva Gulruh Shoikrom qizi, Mug'allim hem uzluksiz bilimlendirio'// Xotin-qizlar salomatligini mustahkamlashda jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari № 6-3-2022.